

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztőségi szállás:
külső szénutca Sikó-ház, 36 számnál.
Kiadó hivatal:
Stein János könyvkereskedésében.

Előfizetési díj:
Évnyegyenként 3, félre 6 pfrt, külföldre évenyenként 4 pfrt.
Megjelenik a K. Közlöny minden Kedden, Csütörtökön és Vasárnap.
Hirdetések minden egyes hirdetés után 10 pkr bérletdíj és minden négyhasábos egy sor után számított 4 pkr beküldése mellett közlésért.

A lap szellemi érdekeit illető közlemények a szerkesztőséghez, az anyagi ügyeket tárgyzók u. n. előzetes, hirdetések, reclamatiók sat. a kiadó hivatalhoz utasítandók bérmentesítetten.

AZ INDIAI KÉRDÉS.

II.

Az indiai lázadást, melyről közelebbről emlékeztem, nem csak angol, de európai, s nemcsak európai de az egész emberiség érdekében nagy fontosságúnak tartom.

Mindenek felett az angol gyarmatosítást tekintem utóbbi századaink azon nagyszerű jelenetének, mely az emberiség civilisálásának legmesszebb kiterjesztési határait, volt hivatva.

Az utóbbi század gyarmatosításainak sikerét nagy részben emelték ugyan csak e századnak nagyszerű találmányai a közlekedés villámgyorsítása körül.

A gyarmatosítás eszméje, melynek alapját a római birodalom vetette meg, s mely akkor a világhatalom kiterjesztésére s utóljára megbuktatására szolgált, már századunkban a világ összes népeinek összeszövetkezését, s tulszaporodott tartományoknak a néptelen puszták földje, terményei, vadai, kincsei feletti osztozást fogja valaha eredményezni; ha előhaladásának folyama valamely nagyszerű harci fátum által meg nem semmisítettik.

Afrika s Ázsia pusztái végmenedékül kínálkoztak valaha Európa békületlen proletárjainak, kiknek millióitól hemzseg fölött Nyugat-Európa. E puszták voltak arra hivatva, hogy a kivándorlást valaha Amerikától magokhoz vonják.

De azon végső eszmének, hogy az emberiség a világ kincsein osztozhassék, csak is a gyarmatosítás készíthette elő útját, és főként oly gyarmatosítás, minő az angoloké volt, mely a hódításért kárpótulást mivelődést, alkotmányt és fényes kereskedelmet adott a népeknek, s nevelte azokat, annyira hogy ma szinte előnyesebb angol intézmények alatt hindosztán polgára lenni, mint például Frankhoné annak mostani szolgátságában.

Eppen ezért, mert az angol hatalom, gyarmataiba civilisatiót és emberi jogokat vitt, a mostani ind lázadásokat jogosulatlanoknak nevezhetni és Európa sőt az emberiség érdekében veszélyeseknek.

A barbarizmusnak a civilisatioval harca lesz ez, ha végeredményben nagy kiterjedést nyer. Egy harc, mely Ázsiából, Afrikából ki fogja végre szorítani az európaigymatosító hatalmakat és a föld kerekességének felét barbar hordák hatalma alá ejti el, melynek kiduzzadásából a régi népvándorlások tragoediái újra az események színpadára kerülhetnek.

Bizonyosan kiszámíthatjuk, hogy soha Európa nagyszerűben nem volt fenyegetve a barbarok által, mint lehet az ázsiai lázadások lehető sikere után.

Könnyen kilehet számítani, hogy a mint Angolhon Ázsiából s talán utána egykor Frankhon Afrikából kiszorították, csak egy világhatalom lenne, az orosz, melynek Ázsia és Afrika népeit szövetségébe vagy proteclioja alá vonni leginkább hatalmában állana. És eme világhatalom, melynek gyámoltására a civilisatio minden találmányai készen állanak, a nélkül hogy civilisált alattvalókkal kérkedhetnék, mennyivel nagyobb szerű lehetne Róma világhatalmának, mely a közlekedési eszközök gyorsaságát nem bírhatva, csak roppant és szétszórt fegyveresével tarthatá fenn magát, kapcsolhatta össze végtelen nagy terén hatalmát, de erejének összpontosítására képtelen vala.

Csak ily átfutó tekintet is meggyőző azon állításon jogosultságról, hogy az angol- ind kérdés, könnyen az összes emberiség, vagy legalább az összes Európa kérdésévé válhatik. Mert az egész emberiség érdekében áll az, hogy a föld kerekességének barbar, nomád törzsei, szervezett társaságokba vonassanak, s földjük és karjaiknak munkája, mint közkinca az emberiséggel közvetítve legyen.

A nemzet nem csak a magáé, minden nemzet a világ nagy háztartásában, melynek atyai gondját az Isten vezérli láthatlan kezekkel, meg annyi családtag, melynek a köz előhaladás részesévé kell válnia, s melynek a világpolgárzat egy hasznos és összekapcsolódott láncz-szemét kell képeznie, hogy eljöhessen e földre az Isten országa.

És így az emberiségnek joga van saját civilisatióját fegyver és hódítás által is terjesztetni; s ha egy nemzet mint tagja az emberiségnek, e hódítás terén sikerrel haladott, előhaladásában őt a többi nemzetek is, veszély esetében védelmezni tartoznak.

A ki ezen nézetnek csak felületét bírálja, azt vélhetné, mintha én, elhatalmasodottabb nemzetek jogosultságát pártolnám, elfeledett nemzetiségek elnyomására... Nem nem, ekkor saját nemzetem igényeit is meg kellene tagadnom.

Mind azon népek, kiket a keresztény hit befoglal, kik hit, törvény s constitúciók alatt éltek, egyenjogúságot bírnak minden európai népekkel a szabadságra, s minden emberi jogokra, nem csak mint egyének, de mint nemzetek is.

Am a félmeztelen hindut, ki még most is halottait megperzseli, s ki nem gyarmatosított tartományaiban még

vérengező, s jogot törvényt nem ismerő főnökök alatt él; még előbb meg kell hódítani a civilisatióra, hogy nemzeti igényei előtérbe léphessenek, s a világtársadalomban egyes nemzetcsaládok képezhessen.

Kimivelt és élni képes nemzetnek saját véréből folyjanak ki intézményei, saját akaratából nemzeti sorsa, ez természetes jog... De miveletlen félbarbar nép keze közt el van veszítve a föld, melyet elfoglalva tart, ha mivelt nép proteclioja által nem közvetítettik.

Midőn Ázsia és Afrika pusztái mivelt belföldiekkel lesznek beplántálva, midőn ott a jog uralma szabadtérnyit a nemzetek kereskedelmi és kivándorlási concursusának; akkor ütni fog az óra, mely az ottani népek jogai mellett ezeket fog lelkesíteni, sőt pártolást kell tenni fel a már szükségtelen gyámság lerázására.

DÓZSA DÁNIEL.

KÜL- ÉS BELFÖLDI LEVELEZÉS.

Oláhország. Kalarásch, aug. 30. 1857. Hosszas hallgatásomnak egyedül a sors oka; nem hanyagság, vagy ígéretem feledése, hanem körülményeim s hivatalos elfoglaltatásim állának utamba adott szavamat béváltani, tetszett ugyanis a sorsnak e hon fő városából Bukarestből, (az igazat megvallva javamra) elszólitani ugyan e hon délkeleti szegletébe, az ezélt egy pár évvel oly világhírű Kalaráschra, hol kis családommal egyedül képviselem drága nemzetem, s hol naponként szöke Dunánk partján andalogva mereng képzetem, az ipar és kereskedés útján is már haladó kedves hazán; mert a Duna partvidékein több helyt lehet hazánk szorgalmát egyegy iparágban fölmerni.

Kicsiny de érdekes és nevezetes hely ez; kicsiny, mivel alig 4 ezer fő lakja, de fő városa a jalomnitzai kerületnek, székhelye a kerületi főispánnak (kirmutur), törvényszéknek, állomása egy század dzsidás lovasságnak, egy század határőrnek, határvám-hivatal, vesztég-intézet, és kerületi kórháznak, átkelő útja a Dobrudzásban telelni szokott sok ezer erdélyi juhoknak, kikötő helye a kisebb szerű dunai kereskedő-hajóknak. Nevezetes a mult évi hadijelenetekért, melyeknek emléke, az ágyuk sánczolatiban, és a keleti kérdés vagy 20 ezer mártírjainak sírhalmában, éppen lakom előtt, most is él. Itt van eltemetve a híres Schilder tábornok is az egyház sarkertjében. Nevezetes még hadtanilag, hogy egyedüli legalkal-

SAPHIRA.

Koszorúzott pályamű.

Irta

HALMÁGYI SÁNDOR.

III.

Szerelem és nagyra vágás.

(Folytatás.)

Boldog, a ki az ébredő szerelem önzés-telen sugallatát megérteni és minden utógon-dolat nélkül elfogadni tudja!

Annyi ez, mint hallgatni tudni a titkon bennünk élő, nemesebb szellemrész isteni szó-zatára, a mely, mint egy hű ellenőre a próbára tett lélek egész érdekeinek, halk-szerényen mindig felhangzik a kebel mélyében, valahány-szor jobb ösztönünk vezérli fonalát kiejtve kezünk-ből, vakon készülünk indulni egy szem-káprázató, csalfa ábrándkép után, a mely fel-izgatott képzeletünknek mindent ígér, hogy talán örvénybe vesszen.

Am e nyilatkozataiban minden erőszakot kizáró, szerény szózatot oly kevesen és oly ritkán hallják meg!

Jaj annak, a ki az igénytelen vágyak és elringató, szelid érzések puha, pázsitos ösvé-nyén haladva, egyszerre a nagyra vágás for-gó-szélének sodró gyűrűzetében érzi magát és e fenyegető pillanatban elég idején visszalépni nem tudva, végre kábultan, vakmerő elszá-nás-

sal kénytelen magát e rohamos forgó-szél ölelő karjaiba dobni!

Gyöngye lélek ez, a mely hallja bár a jobb ösztönnek tompa vészkiáltását, kitérni nem bír s könnyelmű áhítószóbból mindent koczázhat egy kétes örömről, a mi vad gyönyört ad, de leg-többször fenéki felzavarja a tiszta érzések kristályforrását.

Gyarló lélek ez, a mely gondatlan sze-szélyből avagy egy gonoszabb sugallat követ-keztében legszébb kincseit dobja a véletlen já-ték-serpenyőjébe talán pompásan csillogó, de igaz gyönyört soha se nyújtó kamatokért, a mikkel mindent megvehetni e világban, csak egyet nem: azt a kis tökét, a melyet e rop-pant kamatokért el kelle játszani: a lélek szüzességét.

Jaj annak, a ki a nagyra vágás forgósze-le sodró gyűrűzetébe kapott és lemondani nem tanult!!!

Nemes és nemzeti, vitézlő, Zetelaki doctor Boncza Ábrahám uram szomorú házának néma falai közt a magyarországi menekültre nézve nyomasztóan egyhangulag teltek az órák. A vén tudós leánya, a mint a nap pá-lyáján előbbre-előbbre haladott és atyját megse látta haza érkezni, mind szomorubb, mind el-fogultabb lön; gyakran a rostélyos ablakhoz lopódzott, hogy egy kémlő pillantást vessen az utcára, még gyakrabban sohajtott töprende-ve, míg végre kis kamarájába vonult elrejtini kitörő nyughatatlanságát és könyeit a lovag elől, a ki épp oly feszülten várta az öreg Bon-cza hazaérkezését, mert szeretett volna már értekezni vele, hogy miképpen lépjen fel az udvarnál.

Nagy ebéd ideje elteltén, maga a csiga-vérű Magdus is hűmögötni kezdett a nagy

ebédlő teremben, a melynek ajtaja nyitva volt, s így a tornáczon andalgó Márkházi ügyelmét nem kerülhették ki dirmegve-dörmögve ejtett mondasai.

— Mit is gondol az öreg nemzeti ur, hogy ilyen sokáig kóriczál a falakon kívül? Bizony nem javát érzi, — zsebelt a vén le-ány, midőn Szidónia ismét eléjött szobájából.

Azonban látva, hogy a szegény leány halálhalvány lesz és fehér arcán gyilkoló ag-ály festi magát, szelidebb hangon, de mindig összeránczolt homlokkal, mondá:

— No, ne rémítse el magát kisasszony. ... Mindjárt elküldöm én Áront, hadd olda-logjon ki a városa.

— Talán kimehetne a vár felé is. ...

— Ugy na! Majd ott megkérde kegyel-mes asszonyunk valamelyik csatlósától, hogy nem látták-e valamerre a mi urunkat. ... Szen-tül hiszem, hogy megfordult ott ... mert hát hol mulatna olyan sokáig? ... ha csak nem látogatta meg ismét Pythia nénét. ... ki tudja! ...

Ez utóbbi szavak csak úgy sugva voltak mondva, de Márkházi éles hallását azok se ke-rülhették ki; rendkívül is felébreszték kívánc-ságát. Hogy a „kegyelmes asszonyunk“ ne-vezet alatt a vén szolgálóleány e család feje-delmi pártfogóját, Saphirát értette, azonnal kitalálá, mert pihenést nem ismerő képzelete folytonosan e magas rangú ismeretlen hölgy-gyel foglalkozott, mióta Szidónia róla beszélt; de hogy Pythia néne ki legyen? nagyon sze-rette volna megkérdezni.

Azonban látva a komoly, megütődött ar-czokat, melyekkel alá s feljártak, míg a szo-lgalegényt előkeríthették a földszinti sötét szo-bák zugából, áttáll csupán gyermekes kívánc-ságot eláruló kérdezősködéssel állani elő, s így kénytelen volt magának türelmet, kedé-lyének nyugalmat parancsolni.

Am a kinek lankadhatlan phantasiája min-dig a legszebb remények magas, tündéri le-vegőjében lebeg, a ki megszokta a jövőtől so-kat követelni, hogyan parancsolhatna az türel-met kedélyének!?

A perczek eseménytelen múlása mind in-kább kezdé Márkházi izgatni, még inkább az-onban a rajongó álomképek, a melyek e per-czek alatt szeméi előtt lebegtek.

Már látta képzeletében Saphira fejedelmi alakját kegyes mosolylyal közeléni feléje, a porban elibe borult felé, a kit fölemelni sietett, hozzá leírhatlan nyájasan szólt, s az udvarnál pártfogásáról biztosított, aztán méltóságos ma-gatartással tovább lépdelt, reá, az utánabá-mulóra még egyszer visszanezett és egy elé-gült mosolylyal, kegyes pillantás és sokatmon-dó fejbiceztetés után továtunt. — Majd ismét egy vadon ligetben Szidónia bolygott előtte, karcu, lenge természetével gyorsan kanyarogva a lombfolyosók közt; mosolygó szép arca visz-sza volt fordítva feléje, a ki forró érzemények-től áthatva, izgatottan követé tűnő lépteit; áb-rándos tekintetében és szelid vonásain égi sze-relem tündersugára rezgett, a mely delejes hatalommal csábította őt e bolygó kép után. Az út most szakadás hegyormon, vad sziklák közt, dörgő zuhatagok alatt, szédítő mélysé-gek szelén vezetett; a lányka megdöbben-t állott meg, intett neki, hogy ne közeledjék fe-léje, de egy legyőzhetlen gerjedelem feltartó-ztatatlannal ragadta őt hozzá, a kinek eddig boldogságra hívó arca most rémülettel fordult el tőle, látva, hogy tiltó tekintetével daczva kitűzült arczczal, lángoló tekintettel, ölelés-re nyitott karokkal siet feléje. E pillanatban egy haragos sötét felhő szállott le, a melyben Szi-dónia alakja véggépp elenyészett, s a mely fe-nyegető zúgással koválygott tova a sziklafokon és mélységek felett, míg végre földet rázkód-

*) Lásd a Kolozsv. Közl. 118-dik számát.

másabb hely hadi átvonulásra Bulgáriába, a nagy Dunától annyi távolra, mennyire emelkedett helyen feküvén a város, a füstölő gőzök és vitorlás nagy hajók kedves látványt nyújtanak. Szilisztrián alól három ágra szakadván a Duna, egy ága éppen e várnál foly, mi a közlekedés és kereskedésnek nagy előnyére van; szembe dél-nyugatra fekszik Szilisztria, ugyanannyi távolra, a mennyire egy török város karsu minarettjeivel kedves látványt nyújt távolra, de közelről? „ments meg uram agnosztól. (Szilisztriáról máskor bővebben); érdekes hely, festői táj, de nem kíváncsok lakás. Nyugatra egy 4 mérföld kerületű hal-dunó, mind be, mind kifolyás által összeköttetésben a Dunával. Éjszakra terül egy végtelen rónaság kevés szegény falvaival Braila és Bukarestig, az áldott jó föld örök álmában szunyad, gazdaság és szorgalomnak semmi jele, a kikelet meghozza a legjobb és durább minőségű füvet, azért hogy az ősz dere legyen mit leforrázzon, s a tél orkánja legyen mivel játszodozzék. Lekaszálni? ki? és miért? mikor itt a földnépe csak annyit dolgozik, mennyivel magát az éhségtől megóvjá egy évig maléval, az igás és egyéb marha kitével egy kevés szárazan lekaszált szénán, és szalma-töredéken is; ezért nem csuda, ha évenként a marhavész megtizedeli e hon marháit, mint történt az idén is, de ritkán ragályos, mint nem vala ragályos az idén is, mivel a rossz telelés, és a nyári rossz víz-ítás rendesen okai e bajoknak. Így áll a gazdaság, a kereskedés élénkebb marha és gabonamekben.

Ez csekély vázlata e pontnak, hová sorsom helyezte; honnét ezután is, ha érdemesnek találja ön soraimat, híven tudósítom önt, különösen édes hazánk ipara és kereskedését érdeklő tekintetben.

Közelebbi levelemben a magyar borkereskedés egy lépéséről keleten; addig pedig Isten önnel s a kedves hazával.

r. l.

Kolozsvár, sept. 4-én. T. szerkesztő ur! — Egy nemes tetről kívánom tudósítani, mely míg egyfelől másokra jótételeg hat, másfelől távol minden mellék-telkintetektől, egyedül öntudatban keresi jutalmát.

Nem akarok fejtegetésbe ereszkedni azon szomorú tapasztalatnak, mely e lapokban is már annyiszor volt fölemlítve, hogy a nép némely vidékeken csaknem egészen elfeledve nyelvét, lassankint kivetkőzik szokásából, vallásából. Hisz mindnyájan tudjuk, mennyire el volt nálunk hanyagolva a nép erkölcsi nevelése, s ennek következtében maga az isten-tisztelet. — Nem akarom felhozni, hogy e tekintetben mennyiben járul a felelősség az illető lelkészekre, kik mellőzve szent hivatásukat, nevékedni engedtek egy átkos gyomtot, mely egész vidékeket készült elborítani; nem azt, hogy a birtokos urak közönyösségük által mikint táplálták. — Meglehet, nem illet az meg engemet; meglehet, igen keserű lennék, mert a fájdalom miatt, mit érzek e tekintetben, nem tudnám beszámolni az illető lelkészek szegénységét, mely miatt kénytelenek előbb gondoskodni a magok, s család-jok élet-fenntartásáról, mint a nép boldogságáról; nem bírnám számba venni a földbirtokosok nehéz körülményeit, s tán bántanám is az illetőket, ha elősorolnám, hogy mindenre inkább van pénz, mint arra, a mi legszükségesebb; — csak a dologra térek. —

A kolozsvár- m vásárhelyi vonalon, Tordától pár

mértföldnyire, az Aranyos mellett, fekszik Hadré névű helység. — Egyike azoknak, melyekről szokták mondani: szegény az eklésia, pap harangoz. — Szegény az igaz, de eddig, habár a pap is, de volt hová beharangozni a népet, mert ott állott a falu közepén a kis templom, osztva nagy sok vigasztalást azoknak, kik tiszta szívvel közeledtek feléje, — melyet: Anno 1761. hadrévi Trauzner László és János Istenhez való buzgó szeretetből csináltattak. De annak már szinte száz esztendeje, kik fölépitették elhamvadtak, s kik utánuk következtek, — amaredek elfeledte olvasni a zsoltárt, mely düledező falára van írva: Oh, seregeknek ura, mely szerelmesek a te hajlékid, boldogok, a kik lakoznak a te házában és szüntelen téged dicsérnek; jobb egy nap a te házában nekem, hogy nem másutt ezer nap, — s a kis templom most ott áll elpusztulva, fedelét naponkint hordogalja a vihar, ablakain, s repedésein bemásznak az ebek, az eső elmossa falát, az Isten házára nem ügyel senki. Pedig, ki templomot leomlani hagyja, nem fog imádkozni; pedig, a kinem imádkozik, azon nincsen Isten áldása! — A népet nem merem elítélni, mert az szegény, mert annak vezető kell; — a vezetőket nem akarom, nem bírom, mert nagy bennem a hit, hogy a mit eddig tán a körülmények miatt elmulattak, azt most helyre pótolják, s ténnyel állanak elő, ennyi elmulasztás után.

E végre, tisztelettel kérem föl a hadrévi lelkész urat, tartsa szemei előtt a templom egyik falára irt zsoltárt: kiált, meg ne szünjél, mint a trombita; ha helyzete nem engedi, hogy tettel menjen elő, legalább szóval tegyen meg mindent, a mit lehet, addig zörgecsen, míg megnyitattik; másfelől a birtokos urakat, áldozzanak az Isten házára abból, a mit Isten adott; ragadjak meg a szép alkalmat, egy szép emléket építeni magoknak, mely a nép erkölcsös nevelésében sokszorosan jutalmazza meg magát.

Az adományok sora meg van kezdve. — Egy vallásos nő, derék család-anya, jó houleány, — ki még a nyilvánosság elégtételét is megtiltotta nekem — egy száz pp. forintot urb. kárp. papirral járul e szent cél előmozdítására, mely alapul szolgáljon az illetők adakozásának. — Ragadjatok meg az alkalmat, hogy templomokat felépíthessétek; oh, mert nekünk annyit, annyit kell imádkozni! — s tettel bizonyítsátok be a hálát e jó angyal iránt, minőt sokat adjon az ég édes hazánknak! —

Egész tisztelettel tudósítom a hadrévi egyházi előjáróságot, hogy a fennemlített összeget, mely korábbi árkelet szerint, készpénzben nálam van letéve, rendelkezése szerint bármely perczben átveheti. — Kolozsvár, szeptember 4., 1857.

SZÁSZ GERŐ,
ev. ref. ideig. segéd-pap.

Marosvásárhely, szeptember 4-én. — Rozália napi országos vásárunk, tekintve a sok sántot s tenger népet, felette élénkebb mondható. Ha a rengeteg tarkabbnál-tarkabb hirdetések nézzük, melyekkel a megérkezett eladók a város minden zegét-zugát betapasztottak, majd azt véljük, hogy M.-Vásárhely, bétapacirozott Fremdenblattnak alakult át. Sokadalom alkalmával a járók-kefélé galában szeretik mutatni magukat; de a por nagy léven, ez annyira lehériti a fekete ruhát, miszerint mindenik fekete kabátos

hátára akár ujjal is nevét írhatni. A sürgés-forgásban a szabad művészet, jobban mondva: a szabad kézművészet hívei is gyakorolják mesterségüket; a rendőrség figyelő argusszeme azonban már eddigelé is kísért többeket közülök szabad... szállásra.

Ezen általános nézeteket előrebocsátva, a tiszta buza nagy vékaja: 4 ft 20 kr, a rozs n. vékaja: 2 ft; a török-buza kis vékaja: 2 ft; a zab k. vékaja: 1 ft; az alakor (tönköly) 40 kr. — Egy pár ökör 350—400 ft; egy borjas tehén 120—125 ft mind váltóban. — Ló elég volt, de kevés uri; inkább féligmeddig cigány vásár; de azért elég drága. Marhát bajosan lehetett venni, az eladók nem engedtek alkudni: „prix fixe“-et szabtak. „Haza hajtom inkább, széna van elég, könnyen kitéltem“ monák. Tehát nem azért nem engedtek az árából, mert a bór most drága az egész világon, s mert a bór mindenestre évről évre mindig drágább lesz (minek okát legközelebbi alkalommal fejtegetni szándékom, ha t. szerkesztő ur megengedi); hanem azért, mert a széna olcsó. Van valami rationabilitás ebben is, habár falusi okoskodás. Marháról írva, említést kell hogy tegyek két két éves ökröbörjéről, melyeket itt helyben hizlaltak, s melyeknek egyike hét mázsát, másika pedig nyolc mázsát és hatvan fontot nyom. Ha szemem láttára nem mérik vala decimálon, soha se hittem volna. Kár, hogy gazdájuk már megjármozza; bár tulokkorukig ne igazná, s bátran küldhetné akár londoni állatkertébe is. E két borju súlya annál meglepőbb, miután itt a vágatni szokott ökör alig nyom öt mázsánál többet.

Szüretre való kinézésünk — savanyu lé. Ma kaptam kezembe az első burgundi gerezdet; oly kedves keménységű minden szeme, miszerint fegyverbe töltve, bárki verebét is löhet vele.

Heinrich ur megérkezéről hirdetmények tudósítják a helyi közönséget. Én Istenem! miért nem veszen Kali ur szedője néhány leczkét a helyesírásban! Hisz benn lakik a kollegiumban, nem kell messze fáradni. Csak a temetetlen szarvas hibáiból magyarázhatom én meg azt, hogy Biel legújabb statistico-topographiai munkájában Erdély könyvnyomdái között a m.-vásárhelyi kollegium nyomdáját még említeni nem is akarja; pedig most közelebből hoztattak gyönyörű új betűket. Ha egyébként nem, úgy legalább azért lett volna érdemes említeni meg e nyomdát, mert a híres „Löcsei de Spiellenberg“ kalendariumot is ott nyomtatják; a székely naplartt. i. melynek egyik Istenben boldogult tulajdonosa oly jól tudta a vásárokat napját, miszerint rendesen a vásár elmúltá után három nappal indult sokadalomra kalendariumát árulni.

Hogy a legkitünőbb sokadalmi vendégek egyike, a hírneves „Ringspiel“ se hiányzik, igen világos. Menynyi hálával tartozik Erdély minden falva Scherban Farkasnak, Wollnak, vagy Lupujnak! E neveket adá nem rég neki egy erdélyi német lap melléklete. — Lupuj tehát ismertette meg Erdélyben legelőbb is egy darab daum Elysummal és egy portio Würstelpaterrel a sokadalmi népeket. A gyenge nőnem erősebb idegzetű része: a szakácsnék, konyhadelnök, dézsahölgyek, csupros huszárok stb. neki köszönhetik, hogy egy sustakért hintóba ülhetnek, a privátdienerek szintén neki köszönhetik, ha szint-oly jutányosan falóra vagy szarvasra ülhetnek. De Lupuj nemcsak ezen perpetuum mobile ügyében szerzett érdemeiért, hanem mint valóban szerencsétlen felebarátunk,

tató dörgéssel szállott a magasba. Különös! a hegyi öblökből a vízhangok e dörögletre Pythia névnek bús elhajításával feleltek vissza.

Márkházi homlokán forró veríték győgyözt alá, s a mint fölrezenve, magához jött, úgy találá, hogy képzelete egész verforrását fölzávarta.

(Folytatjuk.)

KÖNYVISMERTETÉS.

„Nővére.“

Regény, két kötetben, írta b. Eötvös József. Kiadja Heckenast Gusztáv. Pest, 1857-ben.

Csak most lehetett alkalom átoltvasni fennemlített regényt, midőn annak már első kiadása teljesleg elkülvén, a közönség ez által eléggé kifejezte méltán kedvező bírálatát; s szinte kétkezem, ha vajjom ily későre illetékes lehetek-e hozzájárulással? De minthogy nagynevű regényíróknak e művéből is több kiadást remélhetünk, legyen szabad annak ismertetését s mellette szerény észrevételeimet közreadni. Ohajtanám legelőbb a mű szövegét vázolni:

Felső-Magyarhon egyik legszebb vidékén lakik gróf Ormosy, egyik a legirigyelhetőbb főurak közül, kit vagyonnal, ifjúsággal s egy kedves nő szerelmével áldott meg az ég.

Julius végefelé 1831-ben F. Magyarországhoz nagy izgatottsággal, részint a lengyel forradalom visszahatása, részint a cholera miatt. A tót köznépe kezd lázadni. A főb-bek bujdosnak a porhad vagy a pestis elől, de az ormoslaki elszigetelt várba még kevés hírhát az eseményekből, s a grófné, kertje fái

közt egy két éveszerű és egy csecsemő gyermekének, játékában s álmában gyönyörködik, midőn Ormosy úporosan megérkezik s értesítve nejét a pórlázadásokról, neki gyors készületet ajánl, hogy Kassára meneküljenek.

A grófné ismerve mind férje, mind saját érdemeit a nép irányában, a menekülést feleslegesnek véli, míg végre Farkas Máté a helybeli plebánus tanácsához folyamodik, egy nyers, de eszes emberéhez, ki mint egy gránátos ezred tábori káplánya, Ormosy atyjának keze alatt szolgált, s úgy hozta az magával ide.

A rettegni nem tudó pap ajánlata szintén az volt, hogy gyorsan távozzanak, de nem nyilvános készülődéssel, hanem titkon, a várkertjén át, az erdőbe, a vadászlatkhoz, hol Miska vadász lakik, kinek neje éppen a csecsemőnek dajkaja. Az alatt a lovak egy közel völgybe lesznek rendezve, hova a gróf nejevel 10 óraker éjjel lemegy, s útjokat a járattalan erdő-úton át lóháton veszik Kassa felé. De hogyan lehessen együtt vinni a kis csecsemőt, Ninácskát, ki dajkaja nélkül nem mehet, ez pedig a lovat nem ülteti? A dajka hűségében bízni lehetett, a népies sors még inkább védelmez mindenkit. A grófné nagy kebelhánykodások közt érkezik meg családjával a vadászlatkba, hol a hűséges vadász fogadja.

Ezalatt egy népes csoport közeledik, Miska a gróft s családját a házpadláson levő széna közé rejti el. A nagyobbiak lányka Margit, igen vig és csevegő, mi a menekültek szorongását neveli; mialatt a nép ellepi a szobákat s vad fenyegetéssel átkozza az urakat, kik fehér port osztottak szét s a népet megmérgezték. Csakugyan a dühös nép eltávozik végre, hogy Ormosiakat kiperdálja; a grófi család elhagyja menhelyét. A grófné nem tud megválni kis csecsemőjétől, míg végre férje által kényszerítve, bizza azt a dajkára, s a vadászlatkból el-

vonulnak. A dajka a gyermeket egyik szomszéd faluba szándékozott vinni, hol magyarok laknak, s népköltés nem volt, csak a tótok zendülven fel.

Míg a dajka a gyermeket öltözteti, s nyakába saját gyermekének nyakán függő kis ezüst emlékpénzt tesz, melyre a plebánus az elhunyt gyermek születése napját véste be, az alatt megérkezik elermültén, az ormoslaki harangozó, egy h. Ollósi-féle alak, azon izetével a plebánusnak, hogy ha a grófék a vadászlatkban vannak, sietve meneküljenek, mert a lázongó nép vissza akar rohanni a vadászlatkra. Miska elküldi nejét a harangozóval, maga ott maradt, hogy a népet feltartóztassa, míg a gróf s saját neje menekülhetnek. A vadászlatk ostromot áll ki, Miska miután többeket leöl, maga is leöletik.

A paraszt lázadás elfojtatván, az Ormosy család visszatér, de a dajkának s csecsemőnek nyomában nem akad. Bizonyossá válik, hogy a dajka útja közben cholera-ban meghalt; s a révedező harangozó igen kevésen esküszik reá, hogy a gyermek is ott halt volna meg vele.

De a grófnét anyai sejtései, gyermeke életével biztatták, nagy nyomozásokat tesz, s sejtés merül fel, hogy a gyermek valamely szegény nő által elvitetett. A gróf átlátta a nyomozás czéltalanságát, elveszve hitte gyermekét, s nejeének nyugtalanságát kárhóztata. E kérdés mind inkább bontá fel házi boldogságukat, „ha annyira szeretne ő a mint hittem, nem lenne oly vigasztalhatlan.“ így gondolkodott Ormosy, „ha értené e szívet, nem neheztelne bánatom miatt“ sohajtá magában a grófné, s a bizalmatlanság nőtt a pár között, „csak bizalomra lett volna szükségök, hogy ismét boldogok legyenek, s nem vala elég bizalmuk.“ (114 l.)

Utazásban kerestek szórakozást, „de a

világ csak azon sebeket gyógyítja, melyeket ő vert.“ (111 l.)

Ormosy hét év múlva idegen földön hal meg, s neje azon bús meggyőződéssel kíséri, sirjába, hogy őt nem boldogíthatta „a szerelem néha túlélheti a bizalmat is, de csak kin az, mit tőle várhatunk.“ (113 l.)

Ormosyné falura kíván vonulni, Ormoslak reá nézve fájó emlékekkel levén összekötve, Vérthalmot választá lakhelyéül, hova Farkas plebánus is átteszi s igen boldognak érzi magát, hogy neki kelle a rég lakatlan kastélyt a grófné számára rendbehozni.

A grófnét végre nagy ünnepélylyel várják Vérthalmba, Farkas Máté fényes oratória készül, de a nyers, erős jellemű férfiú, midőn a grófné halvány könyözött arcát meglátta, csak ennyit mondhatott remegő hangon: „Isten hozta nagyságodat!“

Az öreg pap küzdött megatása ellen, s midőn egyik kezét a szép kis Margit, másikat a grófné megfogván, könyeit sem törölheté ki, oly sebesen vezette fel a lépcsőket őket, be a grófné szobájába, hova a plebánus Ormoslakról a butorokat s az elhunyt gróf képét elhozatta, „hala Istennek, szült, nagyságod ismét közöttünk van.“

— Oh, de ő zokogott, a grófné férje képét meglátva.

— Ő is közöttünk van, szült elérzékenyvede a pap, ne keresse őt a képbén, nem az ő vonásai-e ezek? kérde előre tolvá Margitot.

Az anya gyermekét szívére szorítva, még most is zokogott, de férje halála után nem érezte ennyire vigasztalva magát, mint most, gyermeke által.

A grófné Vérthalmi magányában, Margitjának lelkére egész szeretetét ruházta, több év és a regényben is több lap telik el minden esemény nélkül; de éppen e lapokon olvashat-

méltán veheti igénybe teljes mértékű részvétünket. Furcsa ellentét! Nagy baj ha az ember fiának nincs pénze. Lupuj ur megint azért esett bajba, mert sok pénze van. Kedden fölláttván itt helyben ama forgó bolondiságot, este lóbaton ment Magyar-Régenbe, mintha szomorú sorsát eleve sejtette volna, buskomolyan mellére eresztve látam gondoktól terhelt fejét. Haza érkezve, alig hogy lefeküdt, tiz rabló rohant a házába. Hatan őrt állottak az ajtóknál és kapu előtt. Négyen Lupuj feleségét megkötözve a gazdára rohantak, adná elő pénzét. De Lupuj mint más is szereti, még pedig nagyon a pénzét, jele, hogy 200,000 pftra becsülik vagyonát, s ő mégis „Ringspiel”-lel jár faluról-falura. Ebből következőleg Lupuj nem akarta pénzt eladni; a zsványok fojtogatni kezdték; ő se dugta zsebébe a fogát, s az egyik rablónak hüvelykujját töviről leharapta; a zsványok erre szegény Lupujt fejszével kezdek vágni, és az egyik lábát úgy találták, hogy csak bőrrén fityeg még, elannyira, miszerint szegényről „Ibrányi” vagy „Nagy-Váradi” című szomorujáték után elmondhatni: „Ez az ember csak térdig ember.” A kezembe akadt kimutatás szerint a rablók 3880 pfot raboltak és 15 font kontraktust, de a 15 font fontot, mint hasztalan portékát, a kertben megint elhányták. A szerencsétlen kirablott jelen sept. 4-én nagy kinok közt meghalt. A bűnösök ellen erős nyomozás foly.

Y. Z.

KOLOZSVÁRI NAPLÓ.

* A csiki székely főtanodára hazafias áldozataikkal a legteljesebb részvétellel járultak Csik s a szomszéd községek lakói. Az M. P. részletes közleménye szerint cath. püspök öccsje ajánlatán kívül (ki minden 10 pftra egy pfot ígért adni) az összes adakozás már 48,101 ft 5 krt tesz.

* A gymnasiumok tervezett reformja, nevezetesen a természeti tudományok, a német, görög és latin nyelv tanításának módosítása felől az algymnasiumokban azt írják Bécsből az „Allg. Ztg.”-nak, hogy a módosítások lényegileg a következőkben állanak. A természeti tudományok az algymnasiumból, hol azoknak eddig 9 óra volt száma, egészen kiküszöbölendők, s e helyett a felgymnasiumban egészben véve 4 órával megtoldandók; a természeti tudományokkal ekként elvont 5 óra, továbbá a görög nyelvtől elvont 2 óra, meg a németnyelvtől is elvont 1 óra a latin nyelvre volna fordítandó az algymnasiumban, úgy hogy ezen tantárgy a legelső gymnasiumi osztályban (egy maga körülbelül felét venné igénybe az összes óra számának (t. i. 10-et 22-ből). Továbbá az előkészítő mértani oktatás is el volna távolítandó az algymnasiumból, s így a sikmértan példái ismét úgy, mint az előtt, egy év alatt az ötödik osztályban lenné végezendő.

* A hirlap-bélyeg kérdése az „Ost-Deutsche-Post” szerint a közelmúlt napokban a sajtó érdekére nézve igen szomorú haladást tett. A bélyeg behozatalának elve visszavonhatatlan kimondatott. Minden lapnak minden egyes példányára egy p. krajczár bélyegdíj van vetve stb.

* A Pesten alapítandó kereskedelmi akadémiá végrehajtó bizottsága szétküldte programját az intézetnek, melyet a budapesti kereskedelmi testület önkényes adományokból létsített. Célja olyan ifjakat, a kik a kereskedelmi pályára kívánnak lépni, az általános képződés alapján szilárd és egyszerű módon előkészíteni a kereskedői hivatásra, s mielőtt még az üzlet-életbe lépne, gyakorlatilag is oly tökéletesen kiművelni, a mennyire azt csak az iskola képes eszközölni. A tanítás nem magyar, hanem általában német nyelven fog történni!

* Fölhívjuk a közönség figyelmét azon előfizetési felhívásra, melyet több pesti lapok mellett Tóth K. a „Hölgyfutár” szerkesztője bocsátott szét, a ki bizonyára a gyöngédebb lyra ránt fogékony olvasóvilág közhajtatásának tesz eleget, a midőn

„Flóra 50 költeményét” összegyűjtve kiadja. Előfizetési ár 1 pf.

* Érdekes fölfedezés. A „Thierfreund” közlebről egy értekezést közölt „az állatok nyelve” cím alatt, mely szerint „bizonyos uri ember, a ki nagy barátja a természetnek, megkísérté a fülemile énekét utánjegyezni papíron, és úgy találta, hogy német földön e szép hangú kis szárnyas egészen más dalt énekel, mint a Magyarországon vagy Lengyelországban fészkelő családnyok.”

* N. Szebenben, Steinhauzen bizományában megjelent: „Aus Siebenbürgens Vorzeit und Gegenwart.” E szépirodalmi tartalommal bíró mű létrejöttét azon jótékony cél eszközöl, miszerint több német író, u. Fronius, Haltrich, Kastner, Schiel, Schuller, Schuster, Schwarz, Teutsch és Wittfolck urak a szerencsétlen besztekerzi elégettek fölsejlesztésére befolyt a közönségnek az irodalom által is alkalmatnyisanak. Az előszóban Schuller J. E. ur e könyvecske szerkesztéséről számot adván, statisztikai adatokat közöl Besztekerze több rendbeli elégetéséről, s az ez által 1836 óta okozott károkról, melyek mindössze 1,105,318 pfot tesznek. Ajánljuk e különben is elég tartalmas könyvecskét az illetők figyelmébe.

* A „Satellit”-ben olvassuk: „A honismeret-egyletnek” Szász-Régenben tartott gyűlése alkalmával, mint mondják, a régebbi erdélyi szász gazdasági egylet is újból alakult, de nem előbbi „Sachsische Landwirthschaftsverein” neve alatt. Azonban nem lenne-e jobb: ha a Kolozsvárt létező hasonló egylet „magyar” a szebeni meg majd „szász” egylet” nevet viselne; a munka megosztás által könnyebb; — s nem lenne-e üdvösebb: ha még oláh-gazdasági egylet is alakulna? — Valóban e három egylet versenyezve egymással a hazai földművelés emelésére üdvösen működhetnék, s kétségkívül azo ösztön, mit saját nemzeti czég és autonómia nyújt, különkülön mindeniket a legjótékonyabb eredményhez vezetné.

* (Legfelsőbb körül Magyarországon.) Kassán, sept. 1-jén reggel a helyőrség kivonult Ó Felsége előtt — azután következett a katonai telepek, hivatalok, oktatási és jótékonyági intézetek megsejlesztése; 2 órakor Ó Flge számos magán audientiáját adott, udvari ebéd után pedig egy igen élénk néppünöpet mellőztatt megjelensével szerencsétlenni, minden lépten a beláthatlan néptömeg viharos üdvözléi által kísérve. Este a város, mint azelőtti nap, újból ki volt világítva. Sept. 2-kán Ó Flge meglátogatta az őt mfinyre eső jászói praemonstrati szerzetet, ott jelen volt egy ünnepeles Tedeumon s áldásosztáson, s egy néppünöpet; ezután lovas csapatok kíséretében 2 óra felé visszaérkezett, a műtarlatot hosszabb látogatással szerencsétlente. A polgárság este fényes fátylásmennettel tisztelt a fejedelemnek. 3-kán reggeli 6 órakor Ó Felsége Kassáról elutazott, 11 órakor Miskolcra érkezett, s a budai közigazgatási terület határán az alelnök által a hatóságok főnökeivel együtt fogadtatott. A kitünően ismeretes gróf Szirmay alezredes az Uralkodó fölmeírdnyire Miskolcra kísérte lóháton, ki a város határára éppen a polgármester legalázatosb üdvözléte alatt, gutaütéstől érve, lehanyatlott lováról. A császár megszomorodva a hü szolga elvesztése fölött, a bemutatások bevégezése s hivatalok szemlélése után tüstént Bessenyőre indult, hogy a sujtult családot e keserű veszteség miatt vigasztalja. A legm. udvari ebéd után az Uralkodó meglátogatta a vasműműveket s 8 óra táján visszaérkezett a fényesen világított városba, melynek polgársága fátylásmennettel tisztelkedett.

Egy vadászostály megsejlesztése után sept. 4-ké 1/2 7 órakor következett a legm. útnak Miskolcra tovább folytatása. Folyvást díszes banderiumoktól kísérve Ó Felsége 1/4 órakor érkezett a fényesen díszített Eger városba, ott leszállt a székegyháza előtt, mire az érsék Tedeumon tartott. A tiszteléseket és bemutatásokat audientiák s különböző telepek megsejlesztése, ebéd után pedig egy néppünöpet, végre az angol szüzek intézetének meglátogatása követte. Este a fényes kivilágítás alatt 600 nő és leány fátylásmennettel tisztelkedett az Uralkodónak, egyszersmind tüzijáték is égettett el.

(B. P. H.)

K Ü L F Ö L D.

Londonból, aug. 29. írják: „Ép azon mértékben, a mint az indiai tudósítások sötétebb színezetűekké válnak, szaporodnak bizonyos szárazföldi lapokban a baljósatok is. E lapok a rajongó zsoldos bandák dühös kitérőseit s az angol hatalom tehetetlenségét a mozgalom kezdetén, úgy tüntetik föl, mint a felkelés nagy erejének, s Angolország gyöngeségének bizonylatát. Szándékosan nem veszik tekintetbe az indiai viszonyok sajátlagos természetét; feledik, hogy e perczig csak a bennszülött csapatok lázadtak föl, hogy a számos nem katonai népesség nyugodt, hogy nem annyira a lázadók szám menységre mint minőségére kell sulyt fektetnünk; sőt még a történetileg bebizonyult tényeket is tagadják azon gyönyörűségért, hogy a sipahiknak eddig még eredménydus mozgalmából Angolország hanyatlására következtethetessenek. Maguk az angol lapok sem titkolják a keletindiai helyzet komolyságát, de sehol sem találjuk föl azokban használni szoktak, kik félnek a veszélylyel dacolni. Az angol időszaki sajtó ellenkezőleg ugyanazon rendithellen bátorsággal tünteti föl az indiai kormányzat fogyatkozásait, melylyel a keleti háboru idejében a brit sereg szervezésének hiányait fölfedezé. Az angol lapok nem várják, hogy valamely más szárazföldi lap tegye ujját a sebre, maguk fedezik azt fel, s kezökbe veszi a vasat is a baj kiirtására. És ebben áll Angolország legfőbb ereje, hogy nem ámitja önmagát a fenyegető vész nagysága iránt és hogy nincs angol, ki nem volna kész a válságos perczben az angol név beksületeért és nagyságáért mindenét feláldozni: Angolországban minden egyes kórállapot egyenlő erővel ragad meg minden kedélyt; ott nincsenek, mint másutt, pártok, melyek az általános szerencsétlenséget saját céljaikra kizsákmányolják. Ezen szilárd nemzeti érzület az, melynél fogva az angol kormány még minden válságot szerencsésen kiállott, és mely erőt kölcsönöz neki, körülmények bármiféle fordulatai közt ama tekintélyes nyugalmat tanusíthatni, melyet Angolország elleneségei gyöngeségül és a helyzet csekélyléseül tüntetnek föl, de a mely valóban nem egyéb, mint annak tadata, hogy magát erősnek és biztosnak érzi. Mig más államokat a szerencsétlenség megtör s alapjábay megrázkódtat, Angolország az által, hála azért nemzeti jelleme szívóságának és kitartásának, azon mértékben edződik, a mint a veszélyek növekednek. Midőn Wellington a spanyolországi hadjáratot megindítá, kezdetben mindig megvetett: más hadsereg elcsüggedt volna e miatt; az angol hadsereg, minden egyes vereség után erősebb lön és számos baleset közt biztos léptekkel és elszántan haladt győzelmei felé. Az afgan háboruban (1841-dik évben) Angolország a khyberi szorosnál egész hadseregét elveszté; néhány hónap mulva új haderő állt ki a csatasíkra, és győzött. Sebastopol előtt szintén elveszté egész seregét, de nem küsgedett el; és midőn a béke Oroszországgal megkötötett, Angolország oly haderőt mutatott föl vízen és szárazon, a mely eléggé tanusítá, hogy két évi háboru után csak jobban ki fejleszté erejét, és szükség esetében maga egyedül is folytathatná a háborut, melybe a többiek már beleuntak. Angolországban szilárdul elhatározták az indiai felkelést elnyomni, nem is kéli senki, hogy ez sikerülni fog, még akkor is, ha a helyze

ni az író legmelegebb s gazdagabb reflexióit, melyektől a fegyelmes lélek alig válhatik meg, (lásd 137. 38. 39. sat lapokat). De a grófnének gyakran jut mégis észbe elvesztett gyermeke, ha ő ló valahol nyomorban s árvaságban.

Margit legkedvesb barátjává vált Galambosné (az udvari kulcsárné) unokája Mariska. Mariska épp oly szende, a mily szenvedélyes, és kényeztetten kedélyes Margit, a két gyermek egymás szeretetében s barátságában nevedett föl. Végre Margit kezdett ábrándozni lenni, a plebánus figyelmét ez nem kerülte ki, s ajánlá a grófnének, hogy már felserdült leányát vigye városba, társaságba új viszonyok közé.

Éppen e tárgy felett folyt beszélgetésük, a verandán, midőn hirtelen felhő rohanta meg az eget, s a grófné aggódni kezdett Margit felett, ki Mariskával sétálni kiment s nagy idő óta távol van. Borzasztó vész, szólt a grófné, ily időben nem is jöhetnek haza!

— Haza kell jöniök, szólt a plebánus indulattal, reményemlel nagyság ez egyszer jól megszidja... jól esik, ha derekasan megáznak.

A két hölgyet ez alatt a távol erdőkön lepte meg a zivatar, s sebesen indultak a kastély felé, azonban közöttük a patak kiáradott, Margit egy pallón állt akart menni, az beszakadt, Maris elragadta onnan Margitot, s egy kezkenyője a hid karfáján maradt; legnagyobb zavaruk közt kutyaugatás hallszik, egy angol vizsla száguld előre s utána egy férő jelent meg a hölgyek előtt.

Ez Kaldori Adorján volt a szomszédos kaldorfalvi gróf. Ismeretséget köt Margittal s a közel malomba viszi, hol a molnár leányának Viktának ruhájába átlöti; s mikor tovább akarnak a gróf kocsián indulni, megérkezik vizesen, átláza Fekete Andris, egy gazdag földművelő parasztnak igen szép fia, egy pipi-

szőr kendővel, melyet a patakon átszva hozott volt el, Margiték veszélyben lenni gyanítva. Ezt a Fekete Andrist a grófhölgy barátja, Mariska, szereti, azonban a molnár is leányát hozzá szeretné adni.

Kaldori kis ideig mulat Vértharmon s haza siet, nagy érdeket hagyván maga iránt Margit szívében.

Kaldori szórakozni jött falura, egy szerelme elől, mely már Pesten igenis közajkon forgott. Ő báró Dárdányival, egy öreg ember fiatal nevével, volt szerelmi viszonyban, ki éppen Kaldorfalva közeléből nemes leány volt, Vámosi Irma. Szerette a gróf a nőt, de mint-hogy igenis odaengedő vala ez, kezdte már a grófnak terhére válni. Szórakozni jött falura. Azonban Ormosyék házánál gyakoribb lön s Margit által érdekelletett. A gróf nagynénje, ki őt neveltette, ajánlá a Margittali viszonyt; s főként, hogy általa a Dárdányivali rosz hírektől meneküljön.

Azonban egykor Kaldori komornyikja Vámosi Vilmost jelenti egy leleplezett arcza alakkal. Irma jött Kaldorfalvára, üzvetve szenvedélytől. Vilmos magokra hagyta őket, s percz alatt Kaldori vissza volt esve szerelmébe, mert Irma igen szép volt.

Másnap Vámosi többnyire vadászni volt, harmadnap távozott el testvéreivel közel birtokukba.

Kaldori, mig Irma, szomszédságában mulatott, többnyire idejét nála tölté, s csak midőn a nő férje roszultatának hírért véve visszatért Pestre, ment újra Margit látogatására, s a fiatal hölgy mind ábrándozóbb lett.

(Folytatjuk.)

EUROPÁI VISZONYOK.

Eszmetörődék Erdély történelméhez s illetőleg Rákóczi korához.

(Folytatás.)

De XIV. Lajos nevének mesterkedései a spanyol udvarnál oly szerencsésen folytak, hogy Károly, XIV. Lajos unokájának Anjoui Filepnek hagyományozta a koronát. Ez, Károly halála után váratlanul lepte meg Európát, de váratlanul lepte meg magát Lajost is. Ekkor már nem akart tudni Spanyolország felosztásáról; de már késő volt. Mindent fölhasznált ugyan, hogy előbbi ténylet elrontsa. Csaknem egész Európa harcra elegezett Franciaországgal.

Ifj. Rákóczy Ferenc s Bajorhon irányában XIV. Lajos mindig úgy viselte magát, nehogy ennek tervei sikerüljenek, azon esetre, ha netalán Filepnél a spanyol korona épen maradt volna; nehogy Ausztria a magyar koronát elvesztve, az aequilibrium Európában annyira megzavartassék, hogy még újabb s most még előre láthatlan zavarok származhassanak. Mit is lehetett várni egyebet XIV. Lajostól, mint neveltséges pukkerliket, erőszakot s árnyakokat?

Anglia és Hollandiának a bourbonok túlbatalmasodhatása elleni félelme Lajost nagyon kifárasztották, kimentették; a békealkudozások megkezdettek.

Magyarországon a szathmári béke 1711-ben megkötöttet, melylyel a Rákóczy-forradalom véget érte.

Hogy Francia és Angolország békét kössenek és hogy a spanyolorokösödési háboru véget érjen, XIV. Lajos öregbülésén és azon körülményen kívül, hogy József meghalásával

ennek öccse, a spanyoltrón-követelő Károly, császár és magyar király lett, mondjuk, ezen körülményeken kívül, egy más igen nevezetes jelenés kényszeríté Európát békét kötni. S ezen jelenés Péter, muszka császár volt.

Mikor a 18-dik század megjelenését hirdették a kalendariumok, mert az emberiség valódi elhaladásának nem is volt oka azt hirdetni, akkorban Európában három nevezetes ember szerepelt, ha már erőszakosságot és önkényt lehet nevezetességeknek mondani, t. i. XIV. Lajos francia, XII. Károly svéd király és nagy Péter muszka császár.

A spanyol örökösödési háboru tényleges kezdete után nem sokkal, azaz, 1700-ban még egy más igen nevezetes háboru tört ki Európa éjszaki részén.

A vallásháborúból annyira ismeretes Gusztáv Adolf egyik utóda XII. Károly svéd király, atyjának XI. Károlynak halála után, kis korában jutott a svéd trónra. Gusztáv Váza és Gusztáv Adolf által a svéd birodalomhoz csatolt német, lengyel és dán tartományok visszaszerzése tekintetéből XII. Károly ellen szövölkeznék a dán és szász király, ki egyszersmind lengyel király is volt; ezen szövetséghez később Péter császár is hozzá állt.

Péter császár, ez, az akkori kornak legnagyobb és legszerencsésebb lángesz, egyszerű szürke kabátjával, a legdurvább munkához szokott kezeivel, a minden oroszok csárja, az orosz vallásnak, a birodalom alapító, a közkatona, a hadvezér, a dobos egy személyben, Péter császár nagy suly volt a Károly elleni szövetségben; annyivalinkább, mivel a török birodalom már akkor súlyedése pontján állott s az azovi tenger nagyobb részt Péter hatalma alatt.

(Folytatjuk.)

borzasztóbb volna, mint a mostani. De — ellenetik, hogy Angolországban nincs állandó sereg, és így erőtlenség a lázadás elnyomására. Roppant csalódás! Tán egész Európában egy állam sincs, mely nagyobb nyugalommal nézhetne szembe egy tartós háború esélyeinek, mint Angolország. Pénzügyi állapota virágzó; kormánya Perzsa és China ellen két külön hadjáratot indított a nélkül, hogy kölcsönöket tenni kényszerült volna. Még maga a kelet-indiai társulat, mely a bengali háború egész terhét hordozza, sem vevé eddig igénybe az anyaország pénzsegélyezését. Angolország kereskedelme és ipara ép oly virágzó, mint pénzügyi állapota, kivitel forgalma ez idén oly nagy leand, minő az ez előtti években soha sem volt. Az angol fegyvertárak telvék hadiszerekkel, és egy európai hatalom sem rendelkezik oly számos szállító-eszközökkel mint Angolország. De — ellenetik továbbá, hogy Angolországban nincsenek katonák. — Midőn Sir Colin Campbell Bengaliába érkezék, ott körül-belül 30,000 európai katonára találnd. — Egy hónap alatt még 20,000 emberből álló segélyesapat fog odaérkezni és ha még többre lesz szükség, három hónap alatt 80,000 ember állíthatatik — elő. A mi urban van és még a közelebbi napokban elindul, az európai csapatok számát 75,000 emberre emeli Indiában. Az angolok még nem kezdték meg Indiában hadmunkálataikat. Eddig apró csatákkal foglalkozó védelmi háborúra szorítkoztak. Ha egyszer támadólag fognak fellépni, majd bebizonyul, mit kell tartanunk ama Sipahi csapatokról, melyek oly vitézek a rablásban, gyilkolásban és a nők meggyalázásában, s a melyek borzalmas tetteik által oly nagy félelmet öntöttek bizonyos lapokba. Mint előre sejtethetjük, a legközelebbi posta sem hozand örömdetes tudósításokat Indiából; de mit bizonyít ez? Keletindia messze van és Angolország a tengereket át nem bidalhatja, a tért el nem nyelheti. Várjunk, míg haderejét Bengaliában összegyűjti és támadólag lép föl. Ekkor aztán az ottani események is más fordulatot vesznek s azonnal eltűnendnek ama ijesztő rémek, melyek némelyeket oly igen aggasztanak.

A Delhi-ben levő felkelők valamennyi hinduhoz és muselmanhoz, Hindosztan polgáraihoz és szolgálóihoz, s a jelenleg Delhi-ben és Mirutban állomásozó hadsereg tisztjeihez következő kiáltványt intéztek:

„Tudvalevő dolog: hogy e napokban minden angol azon gonoszsgot tervez: hogy legelőbb az egész hindosztán hadsereg vallását megsemmisítsék, s aztán erőszakkal keresztlyenné tegyék a népet. Ez oknál fogva, csupán vallásunk érdekében, a néppel egyesültünk a véggett, hogy egyetlen hittellet se hagyjunk meg életben, s a delhi dnyastát ismét helyreállítsuk. Száz meg száz ágyu s tőmérdek kincs jutott kezeikbe. Ennél fogva illő, hogy mindazok, kik nem akarnak keresztényekké lenni, egy szívvel lélekkel egyesüljenek, vitézül munkálkodjanak, hogy a hitetleneknek még nyoma se maradjon életben. Közel 100,000 ember áll készen, 13 angol ezred, s mintegy 14 más ezred különféle vidékekről fog harcolni a vallásért, Istenért, és a győzöért, Cawnpurnak (?) szándéka ezen pokolsarjadékat kiirtani. Ezt kívánja az itteni hadsereg.”

— A muratisták alig szédülnek részökre egy-egy árva lelket a nápolyi királyságban. E titkos működés Franciaországból veszi első eredetiségét, s a francia császárt sem tartják ez ügytől idegennek. Azonban victrix causa diis placet — a császár sem ismerheti el magának a sikertelennek mutatózó ügyet, s mint Párisból írják, a muratisták áskálódásai haragra ingerelték a császárt, a ki mint mondják, Chalonsba utazása előtt, hevesen összeszóvalkozott rokonával, Murat hggel és pedig annál he-

vesebben, minthogy a hg. azt állítja, hogy legkisebb része sincs az ő nevét czégül használó pártnak működésében. Némelyek tudni akarják, hogy Napoleon L. és Palmerston abban egyeztek meg egymással, hogy a koronát, ha valamely sikeres fölkelés Nápolyban trónváltozást szűlné, a trónörökös fejére teszik. E hír kétesnek látszik, de annyit mégis bizonyít, hogy tájékozott emberek nem igen hajlandók Murat hget nézni nápolyi trónjelöltjének.

— Több felszólaló francia tiszt kérdést tett a francia hadügyminiszternél, ha valjon vállalhatnak-e szolgálatot Indiában az angolok mellett? A hadügyminiszter azt adta tudokra, hogy nem kívánja őket eltüntetni, de azonlépés által elvesztenék felszoldjokat és minden más igényöket a jövőre. Ez csak annyi mintha a hadügyminiszter tagadó választ akart volna adni.

— Grammont, az olasz népnek határozott elvű barátja ment követnek Rómába az eddigi francia követ Rayneval helyére. Napoleonnak szándoka volna a szent atyának újból ajánlani czélszerű reformok behozatálát az egyházi államba.

— A holsteini rendek bizottmánya, mely az alkotmány javaslat felett véleményes jelentés tételére volt megbízva, mielőtt munkálatait a rendek tárgyalása alá terjesztené, a berlini és bécsi kormányokkal akarja azt közölni.

— A párisi legmagasb körökben, mint hallatszik, nem kevésbé neheztenék a pápára. Ime, — azt mondják, — nem tehette Párisba az utat és másfelé már egy pár hónap óta utazik.

— A kaukasi tudósítások sűrűen jönnek egymásután, s bár kissé zavartaknak látszanak, annyi csakugyan bizonyosképpen látszik belőlük kijöni, hogy a Kaukaszban mindkét független népsége, ugymint a Cserkeszek (a vladi-kaukasi orosz megyék nyugati oldalán) valamint a csecsenek és Samil tulajdonképi müridjei is az orosz ellen fegyvert fogtak és már is tetemes előnyöket vívtak ki. A dolog sokkal fontosabbnak látszik, mint eleinte hitték. A bércek profétája, mint egy Tillsziből Bécsbe érkezett, hitelt érdemlő magánlevél jeleníti, névszerint a dagesztáni oldalon, ama szorosok közelében, melyek a hegység s a Kaspitenger közt keskeny szalagként vonulnak s a vlad-kaukaz, országot kivételével Tul-Kaukazia s a voltaképpi Oroszország közt az egyetlen összeköttetést képezik, — nagy győzelmeket vívott ki. E győzelmek pedig oly nagyszörűek, hogy az orosz helytartó távirati uton 20 — 30,000 emberrel kérte seregét mielőbb megszoríttatni.

UJPOSTA.

Párisból, sept. 5-ről távirják: A „Constitutionnel” Napoleon és Sándor császár Stuttgartban leendő találkozását bizonyosnak tartja. Napoleonszásár és neje f. hó 25-én, orosz czári pár 24-kén fognak oda érkezni.

— Napoleón Lajos a béke mezején csakugyan merész terveket akar valósítani. Legújabbban azon beláthatlan horderejű tervet tulajdoniák neki, hogy nem csakélebb czélt tűzött ki magának, mint hogy Angliát és Oroszországot egymással kibékítse, s a már említett három szövetséget létre hozza. Valaminek kell lenni készülőben, mert az orosz érzelmű európai lapok már is szelidebb hirt kezdtek pengetni Angliáról szoltokban; de ennél még sokkal meglepőbbnek kell lenni azon legújabb hírnek, miszerint Poroszország a legelőnkebben tiltakozott Londonban követe által némely angol lap azon gyanúsítása ellen, mintha legkisebb része volna az indiai bajok ger-

jesztésében, sőt hogy Oroszország az egész polgárisult világra nézve csapásnak tartaná, ha Anglia urasága Indiában megrendítették; azt is kinyilatkoztatta volna az orosz kormány, hogy jó indulatát tetleges segélyvel is kész tanusítani.

— Berlinből írják, hogy a Rajnán állóhid fog építtetni Koblenzcnél. Ez úgy tetszik, mintha felelet volna a Strassburgnál építendő álló hídra, mely hadműködési szempontból Franciaországra nézve lesz előny Nemetország ellenében, mivel a Koblenzcnél építendő híd az ott levő nevezetes porosz várművek védelme alatt fog állani.

Az „Öst. Z.” bukaresti levele szerint rendkívül feltűnt, hogy a Bukarestben levő összes diplomatai ügyviselők, consulok és biztosok között a porosz consul Meusebach volt az egyedül, ki az ausztriai cs. biztosnál Császár Őfelsége születésnapján nem tett tisztelegő látogatást. Különben is a porosz consul uton-utfélen izgat, dolgozik Ausztria érdekei ellen.

— A „Courrier de Paris” bizonyos Vaillantnak egy levelét közli, mely szerint Ghika Gergely moldvai ex-hospodár, mint az unio párhive, politikai ellenfelei által minden lehető módon üldözött, s e miatti kétségbeesésben végezte volna ki magát (?).

— Lauenburg hgség diétája a dán kormány által sept. 9-re rendkívüli ülésre összehívott, hogy tanácskozás alá vegye azon új alkotmányjavaslatot, melyet a kormány eléje fog terjeszteni.

— A „Gazette de Lyon,” mely rendesen igen jól van értesülve az Olaszországot illető dolgokról, mint a legbizonyosabb hirt közli, hogy Tunisban egész csendességgel egy új forradalmi expedícióra készülnek Nápoly ellen.

— Párisból aug. 5-ként távirják: „Az eskütszék aug. 3-ki ülésében Mazzini, Ledru Rollin, Campanella és Massarenti in contumaciam deportatiora ítéltettek.

Nyílt tér.

Dézs, sept. 4-én 1857. (Igazolás). — Ifjabb Roth Pál dézsi gyógyszerész, mint a K. Közlöny 117-ik számában nyilvánítja, feladatát tűzte ki a helyből vagy a környékből kelt tetalan valótan közlemények czáfolgatását, (szükséges és hasznos foglalkozás, ha magafogatottság nem válik). Meg is kezdte működését, leírva a sztojkai borviz alkotó részeit az ezelőtt szinte fél századdal élt dr. Pataki Samuel felvétele szerint, mintegy czáfolásul az általam e lapok aug. 9-ik számában azon ásványos viz tévő részéről közölt adatoknak. Én sem orvos, sem gyógyszerész nem vagyok, a vegytanhoz és vizek boncolásához nem értek; felszólítam tehát Sztojkán mulatásom alkalmával, a magas kormány által oda kiküldött cs. k. járósvorn Kapsinczki urat, hogy sziveskedjék vegytani vizsgálat alá venni a sztojkai borvizet, ki megis tévő, s velem közlő vizsgálatára eredményt, miből merítem e viz alkotó részéről szóló ágát említtet tudósításomnak. Hogy az ezelőtt szinte fél századdal élt dr. Pataki Samuel felvétele volt-e helyes, ki soha Sztojkán meg nem fordult, vagy pedig az idén három hónapig ott működött kormányi orvos, arról Roth ur is csak úgy hozhatna ítéletet, ha e vizet vegytanilag felboncolná. Könyvit lett volna nekem is felülni az 1853-án kelt fordított zsebkönyvet, s abból dr. Pataki S. vizsgálati nyomán közölni a sztojkai ásványos viz tévő részét, de én azt hívném, hogy hitelesebb forrás a jelenlegi vizsgálat eredménye egy szakértő orvos felvétele szerint, kinek elég ideje volt e vizet tanulmányozni mint mások copizálása. Az ásványos vizek, mint minden egyéb a földön, változás alá jöhetnek. Vannak ásványos vizek, melyek régebben tiszta viz források voltak, s vannak olyanok, melyek későbbben lettek ásványos vizekké, miért né változatott volna meg a sztojkai viz tévő részei mértékben és minőségben. Roth ur leginkább tagadja a jódnak jelenlétét, e vízben, én pedig a cs. k. kerületi főorvos ur is állítja azt, ki még ön előtt is alapos tekintély. Ön úgy látszik ügyes vegyész, vizsgálja meg most e vizet, s ha saját boncolása és nem egy régi tekintély után közöl ilyesmi adatokat, akkor én is fogok ily dolgokban önhöz mint tekintélyhez folyamodni. Azonban a dolog ily állásban kár volt ily nagy feneket kerekíteni a dolognak. Én dr. Kapsinczkihoz hívatkoztam, ön hívatkozik dr. Patakira. Ennyi elég is lett volna mindkettőnk részéről e tárgyban, de miután ön hosszas előzménnyel kíséri czáfolatát, s ámbár szakértő férfi, mégis idegen tekintélyre hívatkozik igazsága bebizonyítására, könyvtelen voltam én is magam igazolására a száraz adatoknál többre terjeszkedni.

Bécsi börze. september 4-kén. Erd. urbéri papír 79. Magyar urbéri papír 80 $\frac{1}{2}$. Nemzeti kölcsön 83 $\frac{13}{16}$. Arany darabja 4 fr. 57 $\frac{1}{2}$ kr. Ezüst 5 $\frac{1}{2}$.

Talajdonos és felelős szerkesztő: BERDE ÁRON.

HIVATALOS HIRDETÉS.

Urbér kárpótlási tőke utalványozás.

A szebeni országos cs. k. főtörv. szék f. é. jul. 6-ról 3032 sz. a. tudatja hogy Béldi Gergelynek nyéni birtoka után 7247 eft. 23 $\frac{1}{4}$ kr. a márkosi után 165 eft. kárp. tőke és járuléka van megadva. A követelések bejelentendők f. é. septemb. 23-áig. Tárgyalása f. é. decemb. 1-én d. e. 9-kor.

A kolozsvár-megyei cs. k. törv. szék f. é. jul. 30-ról 6970 sz. a. tudatja hogy Török Károlynak és Eleknnek bádoki birtokuk után 278 eft. 54 $\frac{1}{2}$ kr kárp. tőke és járuléka van megadva. A követelések bejelentendők f. é. octob. 5-éig. Tárgyalása f. é. decemb. 5-dikén d. e. 9-kor.

A szebeni országos cs. k. főtörv. szék f. é. jul. 27-ről 3149 sz. a. tudatja hogy Gidófalvi Istvánnak árapataki birtoka után 293 eft. 43 $\frac{1}{2}$ kr kárpótlási tőke van megadva. A követelések bejelentendők f. é. septemb. 30-áig. Tárgyalása f. é. novemb. 30-án d. e. 9-kor.

A szebeni országos cs. k. főtörv. szék f. é. jul. 13-ról 3225 sz. a. tudatja, hogy Kányó Juliánna özvegy Fodor Samuelnak hájasfalvi birtoka után 2353 eft. 56 $\frac{1}{4}$ kr. kárp. tőke és járuléka van megadva. A követelések be-

jelentendők f. é. septemb. 29-éig. Tárgyalása f. é. novemb. 27-én d. e. 10-kor

A kolozsvár-megyei cs. k. törv. szék f. é. jul. 16-ról 6194 sz. a. tudatja, hogy Békési Lajosnak bádoki birtoka után 300 eft. 25 kr. kárp. tőke és járuléka van megadva. A követelések bejelentendők f. é. septemb. 25-éig. Tárgyalása f. é. novemb. 25-én d. e. 9-kor.

A szebeni országos cs. k. főtörv. szék f. é. jul. 27-ről 3450 sz. a. tudatja, hogy Reményik Károlynak kavathai birtoka után 135 eft. 14 kr kárp. tőke van megadva. A követelések bejelentendők f. é. septemb. 30-áig. Tárgyalása f. é. novemb. 30-án d. e. 10-kor.

A szebeni országos cs. k. főtörv. szék f. é. jun. 30-ról 2952 sz. a. tudatja, hogy Babeles Györgynek szárazpataki birtoka után 884 eft. 4 $\frac{1}{2}$ kr. kárp. tőke van megadva. A követelések bejelentendők f. é. sept. 15-éig. Tárgyalása f. é. novemb. 19-én d. e. 10-kor

A k. fejevárosi cs. k. törv. szék f. é. aug. 31-ről 1767 sz. a. tudatja, hogy Szegedi Samuelnak mihályfalvi birtoka után 1150 eft. 44 kr. kárp. tőke van megadva. A követelések bejelentendők f. é. sept. 18-áig. Tárgyalása f. é. novemb. 20-án d. e. 9-kor

A k. fejevárosi-megyei cs. k. törv. szék f. é. jul. 13-ról 1988 sz. a. tudatja hogy Rác Károlynak vadveremi birtoka után 458 eft. 20 kr. kárp. tőke és járuléka van megadva. A kö-

vetelések bejelentendők f. é. sept. 25-éig. Tárgyalása f. é. novemb. 27-én d. e. 9-kor.

A kolozsvár-megyei cs. k. törv. szék f. é. jul. 16-ról 6191 sz. a. tudatja, hogy gróf Mikos Zsófia Szabó Lajosnak szászfenesi birtoka után 6704 eft. 56 $\frac{3}{4}$ kr. kárp. tőke és járuléka van megadva. A követelések bejelentendők f. é. sept. 24-éig. Tárgyalása f. é. novemb. 24-én d. e. 9-kor.

A kolozsvár-megyei cs. k. törv. szék f. é. jul. 16-ról 6496 sz. a. tudatja, hogy Somai Pálnak, Juliának, Zsuzsánnának és Judithnak, ugy Török Józsefnek magyar-darzeri birtokuk után 788 eft. 13 $\frac{3}{4}$ kr. kárp. tőke van megadva. A követelések bejelentendők f. é. sept. 25-éig. Tárgyalása f. é. novemb. 27-dikén d. e. 9-kor.

A k. fejevárosi-megyei cs. k. törv. szék f. é. jun. 16-ról 1769 sz. a. tudatja, hogy gróf Mikos Benedeknek marosújvári birtoka után 13,421 eft. 11 $\frac{1}{4}$ kr. kárp. tőke és járuléka van megadva. A követelések bejelentendők f. é. sept. 25-éig. Tárgyalása f. é. octob. 2-n d. e. 9-kor.

A kolozsvár-megyei cs. k. törv. szék f. é. jul. 16-ról 6197 sz. a. tudatja hogy gróf Wass Ádámnak mohai, cs. egyedi, göczi és czegei birtoka után 17,574 eft. 13 $\frac{3}{4}$ kr. kárp. tőke van megadva. A követelések bejelentendők f. é. sept. 25-ig. Tárgyalása f. é. novemb. 27-n d. e. 9-kor.